

ПАТРИМОНИУМ.МК PATRIMONIUM.MK
Списание за културното наследство PERIODICAL FOR CULTURAL HERITAGE
- споменици, реставрација, музеи - - MONUMENTS, RESTORATION, MUSEUMS -
Година 13, број 18 / 2020 Year 13, № 18 / 2020

Уредник *Editor*
Дарко Николовски Darko Nikolovski

Редакциски одбор: *Editorial board:*
Елизабета Димитрова Elizabeta Dimitrova
Иван К. Заров Ivan K. Zarov
Марула Николовска Marula Nikolovska
Мирјана М. Машниќ Mirjana M. Mašnić
Роберт Петковски Robert Petkovski
Елизабета Касапова Elizabeta Kasapova

International Editorial board:
Smiljka Gabelić (Belgrade)
Ioannis Sisiou (Kastoria)
Ivanka Gergova (Sofia)
Marina-Ileana Sabados (Bucharest)
Mihail Butirski (Moscow)
Jancarkova Julie (Prague)

Издавањето на ова списание го помогна
Министерството за култура на Р.С. Македонија

The publishing was supported by
The Ministry of Culture of the Republic of North Macedonia

ПАТРИМОНИУМ.МК PATRIMONIUM.MK

Списание за културното наследство
- споменици, реставрација, музеи -
Година 13, број 18 / 2020

PERIODICAL FOR CULTURAL HERITAGE
- MONUMENTS, RESTORATION, MUSEUMS -
Year 13, № 18 / 2020

КАЛАМУС CALAMUS

Скопје 2020 Skopje 2020

СОДРЖИНА CONTENTS

<i>Гоце НАУМОВ и Јасмина ГУЛЕВСКА</i> ТЕРЕНСКО ИСТРАЖУВАЊЕ НА ЛОКАЛИТЕТОТ ВЕЛУШКА ТУМБА ВО 2020 ГОДИНА [25]	Goce Naumov and Jasmina Gulevska A FIELDWORK SEASON AT VELUŠKA TUMBA SITE IN 2020 [54]
<i>Викторија СОКОЛОВСКА</i> ЗА НЕКОИ СУШТЕСТВЕНИ ПРАШАЊА ОД ИСТОРИЈАТА НА ПАЈОНИЈА И ПАЈОНЦИТЕ [55]	<i>Viktoria SOKOLOVSKA</i> SOME ESSENTIAL QUESTIONS FROM THE HISTORY OF PÆONIA AND PÆONIANS [66]
<i>Роберт ПЕТКОВСКИ</i> СТРИГИЛОТ КАКО ДЕКОР НА НАДГРОБНИТЕ РАНОАНТИЧКИ СПОМЕНИЦИ НА БАЛКАНОТ [67]	<i>Robert PETKOVSKI</i> THE STRIGIL USED AS A DECORATION ON TOMB MONUMENTS IN THE EARLY ANTIQUE PERIOD ON THE BALKAN [82]
<i>Оливера ЈАНДРЕСКА</i> АНАЛИЗА НА ФУНЕРАРНИ СИМБОЛИ НА НАДГРОБНА СТЕЛА ОД АРХЕОЛОШКИОТ ЛОКАЛИТЕТ ГРАДИШТЕ, С. ДЕБРЕШТЕ [83]	<i>Olivera JANDRESKA</i> ANALYSIS OF FUNERARY SYMBOLS ON THE STELA FROM THE ARCHEOLOGIC SITE GRADIŠTE, VILLAGE DEBREŠTE [96]
<i>Душко ТЕМЕЛКОСКИ</i> ПРЕДРИМСКА СТИБЕРА [97]	<i>Duško TEMELKOSKI</i> PRE-ROMAN STYBERRA [120]
<i>Igor EFTIMOVSKI</i> CONTRIBUTION TO THE STUDY OF ANCIENT COMPASSES WITH EXAMPLES FROM MACEDONIA [121]	<i>Igor ЕФТИМОВСКИ</i> ПРИЛОГ КОН ПРОУЧУВАЊЕТО НА АНТИЧКИТЕ ШЕСТАРИ СО ПРИМЕРИ ОД МАКЕДОНИЈА [136]
<i>Владимир МИЛАНОВСКИ</i> НЕКРОПОЛАТА “ГУМЕЊЕ” КАЈ МАНАСТИРОТ ТРЕСКАВЕЦ [137]	<i>Vladimir MILANOVSKI</i> THE NECROPOLIS »GUMENJE« AT TRESKAVEC MONASTERY [144]
<i>Марина ОНЧЕВСКА ТОДОРОВСКА</i> УМЕТНИЧКИ ПРЕДМЕТИ ИЗРАБОТЕНИ ОД КАМЕН НАЈДЕНИ ВО РИМСКИОТ ТЕРМАЛЕН КОМПЛЕКС ВО СКУПИ [145]	<i>Marina TODOROVSKA ONČEVSKA</i> STONE MADE ART OBJECTS FOUND IN SCUPI IN THE ROMAN THERMAL COMPLEX [158]
<i>Ленче ЈОВАНОВА</i> СВЕТИЛКИ ОД СКУПИ СО ПРЕТСТАВА НА ПЕРСОНИФИКАЦИЈА НА РИМСКАТА ПРОВИНЦИЈА АФРИКА [159]	<i>Lenče JOVANOVA</i> ROMAN LAMPS FROM SCUPI WITH THE PERSONIFICATION OF THE PROVINCE OF AFRICA [176]
<i>Мишко ТУТКОВСКИ</i> МОЗАИЧНАТА ДЕКОРАЦИЈА ОД ПРВАТА ФАЗА НА ЕПИСКОПСКАТА БАЗИЛИКА ВО СТОБИ [177]	<i>Miško TUTKOVSKI</i> MOSAIC DECORATION FROM THE FIRST PHASE OF THE EPISCOPAL BASILICA IN STOBI [190]

- Дафина ГЕРАСИМОВСКА*
ПАТУВАЊЕ НИЗ МИНАТОТО НА ДОМОТ
НА ГР ВО СТОБИ
[191]
- Dafina GERASIMOVSKA*
TRAVELLING THROUGHOUT THE PAST OF
THE HOUSE OF GR IN STOBI
[200]
- Игор КУЗМАНОВСКИ*
ОВЕНЧУВАЊЕ НА МРТВИТЕ
[201]
- Igor KUZMANOSKI*
WREATHING OF THE DEAD
[216]
- Давча СПАСОВА, Бошко АНГЕЛОВСКИ*
РАСЧИНЕТИТЕ РИМСКИ ВОЈНИЦИ ОД ЛИХНИД
[217]
- Davca SPASOVA, Bosko ANGELOVSKI*
DISCHARGED ROMAN SOLDIERS FROM LICHNIDUS
[230]
- Carolyn S. SNIVELY*
THE SOUTHWEST CEMETERY CHURCH AT
GOLEMO GRADIŠTE, VILLAGE OF KONJUH
[231]
- Karolin C. ШИВЕЛИ*
ЈУЖНО - ЗАПАДНАТА ГРОБНА ЦРКВА ВО
ГОЛЕМО ГРАДИШТЕ, СЕЛО КОЊУХ
[238]
- Damjan DONEV*
THE PERIMETRAL WALLS OF VIDIN GRAD IN THE
MIDDLE VARDAR VALLEY, NORTH MACEDONIA
[239]
- Дамјан ДОНЕВ*
ПЕРИМЕТРАЛНИТЕ СИДОВИ НА ЛОКАЛИТЕТОТ
ВИДИН ГРАД, КАЈ СЕЛО ВОДОВРАТИ
[272]
- Паре ЗАРЕСКА*
ЕНИГМАТИЧЕН ГЛЕГОСАН ФРАГМЕНТ ОД
ЛОКАЛИТЕТОТ ЖЕГЛИГОВО
[273]
- Pare ZARESKA*
ENIGMATIC GLAZED FRAGMENT FROM
THE SITE ŽELIGOVO
[280]
- Анђела ГАВРИЛОВИЋ*
ПЛИТКОРЕЉЕФНИ УКРАС МЕРМЕРНИХ ПЛОЧА НА
ГРАДСКОЈ ФОНТАНИ У ХЕРАКЛЕЈИ ЛИНКЕСТИС
(562) И ЊЕГОВО ЗНАЧЕЊЕ
[281]
- Andela GAVRILOVIĆ*
LOW RELIEF DECORATION OF MARBLE PLATES
ON THE CITY FOUNTAIN IN HERACLEA LYNCESTIS
(562) AND ITS MEANING
[294]
- Драган ЃАЛЕВСКИ*
ВИЗАНТИСКАТА БАЛКАНСКА ПОЛИТИКА
(СРЕДИНА НА IX ПОЧЕТОК НА XI ВЕК)
КОХЕЗИЈА НА ДИПЛОМАТСКО РЕШЕНИЕ И ВОЈУВАЊЕ
[295]
- Dragan GJALEVSKI*
BYZANTINE BALKAN POLICY
(MIDDLE OF 9th BEGINNING OF 10th CENTURY)
COHESION OF DIPLOMATIC SOLUTION AND WARFARE
[304]
- Никос ЧАУСИДИС*
ВИЗАНТИСКИ НАТПИСИ НА ЕДНА ОДБРАМБЕНА
КУЛА ОД СРЕДНОВЕКОВНИОТ ГРАД СКОПЈЕ
[305]
- Nikos CHAUSIDIS*
BYZANTINE INSCRIPTIONS ON A DEFENSE TOWER
FROM THE MEDIEVAL TOWN OF SKOPJE
[340]
- Елица МАНЕВА*
ОСВРТ НА АРХЕОЛОШКИТЕ ОСТАТОЦИ
ОД СРЕДНОВЕКОВНИОТ ГРАД СКОПЈЕ
[341]
- Elica MANEVA*
REVIEW OF THE ARCHEOLOGIC REMAINS FROM THE
MEDIEVAL TOWN OF SKOPJE
[380]
- Smiljka GABELIĆ*
FASADNE FRESKE LESNOVA:
RAZLOZI POSTAVLJANJA I PRESLIKAVANJA
[381]
- Смиљка ГАБЕЛИЌ*
ФАСАДНИТЕ ФРЕСКИ НА ЛЕСНОВО:
ПРИЧИНИ ЗА ПОСТАВУВАЊЕ И ПРЕСЛИКУВАЊЕ
[400]
- Андријана ГОЛАЦ-ЧУБРИЛО*
ФРЕСКА ПРЕОБРАЖЕЊА У
МАНАСТИРУ ЗРЗЕ
[401]
- Andrijana GOLAC-ČUBRILO*
THE TRANSFIGURATION FRESCO IN
THE MONASTERY OF ZRZE
[410]

- Tatjana VULETA*
GARMENTS WITH HANGING SLEEVES:
A GENERAL REVIEW WITH
TAXONOMY OF STYLE AND CUT
[411]
- Elizabeta DIMITROVA*
POWER OF ART
[455]
- Filipova SNEŽANA*
ARTISTIC SOLUTIONS, REASONS FOR CHOOSING
ICONOGRAPHY, CIRCULATION OF MODELS AND
IDEAS, ART HISTORY TERMINOLOGY
[471]
- Викторија ПОПОВСКА-КОРОБАР*
СЛИКАРСКИТЕ ИНДИЦИИ ЗА ХРОНОЛОГИЈАТА НА
ЦРКВАТА ВО МАЖУЧИШТЕ КАЈ ПРИЛЕП
[477]
- Дарко НИКОЛОВСКИ*
ИКОНИТЕ ОД ЦРКВАТА СВ. АТАНСИЈ
ВО СЕЛОТО ДОЛНО ДУПЕНИ, ПРЕСПА
[509]
- Лилјана КЕКЕНОВСКА ПАУНОВСКА*
ИСТРАЖУВАЧКИ И КОНЗЕРВАТОРСКО
РЕСТАВРАТОРСКИ ИНТЕРВЕНЦИИ НА ДВЕ
ДВОСЛОЈНИ ИКОНИ ОД ЦРКВАТА СВ. АТАНАСИЈ,
с. ДОЛНО ДУПЕНИ, БИТОЛА
[531]
- Лидија РОБЕВА ЧУКОВСКА - Јехона СПАХИУ ЈАНЧЕВСКА*
КАРАКТЕРИЗАЦИЈА НА СИДНОТО СЛИКАРСТВО
ОД ЦРКВАТА СВ. НИКОЛА ВО ТОПЛИЧКИОТ
МАНАСТИР ЗАСНОВАНА НА ХЕМИСКИ АНАЛИЗИ
[559]
- Александър КУЮМДЖИЕВ*
ИКОНИ НА МОНАХ МИТРОФАН
ОТ ХИОС В БЪЛГАРИЈА
[573]
- Снешка ЛАКАЛИСКА*
ЦАРИЦАТА ЕЛЕНА ПРОМОТОР НА
ХРИСТИЈАНСКИТЕ ПОКЛОНИЧКИ ПАТУВАЊА И
ПРОНАОЃАЊЕТО НА ВИСТИНСКИОТ КРСТ
[591]
- Небојша ГАЏИЋ, Љилјана ГАЏИЋ*
ПАРАДИГМА У АРХИТЕКТУРИ ПРИЗРЕНА
[601]
- Лидија КОВАЧЕВА*
КРУГОТ НА ЖИВОТОТ: БРАК, РАЃАЊЕ И СМРТ -
МОЖНИ ОСТАТОЦИ ОД ДОМОРОДНИТЕ ОБИЧАЈ ВО
МАКЕДОНСКАТА НАРОДНА ТРАДИЦИЈА
[615]
- Татјана ВУЛЕТА*
НАМЕТКИ СО ОБЕСЕНИ РАКАВИ:
ГЕНЕРАЛЕН ПРЕГЛЕД СО СТИЛСКА И КРОЈНА
КАЛСИФИКАЦИЈА
[454]
- Елизабета ДИМИТРОВА*
МОЌТА НА УМЕТНОСТА
[470]
- Снежана ФИЛИПОВА*
УМЕТНИЧКИ ИЗБОРИ, ПРИЧИНИ ЗА ИКОНОГРАФСКИ
РЕШЕНИЈА, ЦИРКУЛИРАЊЕ НА МОДЕЛИ И ИДЕИ,
ИСТОРИСКО- УМЕТНИЧКА ТЕРМИНОЛОГИЈА
[476]
- Viktorija POPOVSKA-KOROBAR*
ARTISTIC INDICATIONS FOR THE CHRONOLOGY OF
THE CHURCH IN MAZHUCHISHTE NEAR PRILEP
[508]
- Darko NIKOLOVSKI*
THE ICONS FROM THE CHURCH OF ST. ATHANASIOS
IN THE VILLAGE DOLNO DUPENI, PRESPA
[530]
- Liljana KEKENOVSKA PAUNOVSKA*
RESEARCH AND CONSERVATORY RESTORATION
INTERVENTIONS OF TWO ICONS,
ONE OVER THE OTHER PAINTED LAYERS FROM THE
CHURCH ST. ATANASY s. DOLNO DUPENI, BITOLSKO
[558]
- Lidija ROBEVA ČUKOVSKA – Jehona SPAHIU JANČEVSKA*
CHARACTERIZATION OF THE WALL PAINTING IN THE
CHURCH OF ST. NICHOLAS IN THE MONASTERY OF
TOPLICA BASED ON CHEMICAL ANALYSIS
[572]
- Alexander KUYUMDZHIEV*
ICONS OF MONK METROPHANES
OF CHIOS IN BULGARIA
[590]
- Sneška LAKALISKA*
EMPRESS HELENA A PROMOTOR OF IN THE TRAVEL
OF THE CHRISTIAN VOTARIES
AND FINDING THE TRUE CROSS
[600]
- Nebojša GADŽIĆ, Ljiljana GADŽIĆ*
PARADIGMA IN ARCHITECTURE OF PRIZREN
[614]
- Lidija KOVACHEVA*
CIRCLE OF LIFE: MARRIAGE, BIRTH AND DEATH –
POSSIBLE LEGACY OF ANCIENT CUSTOMS IN THE
MACEDONIAN FOLK TRADITION
[622]

Перо СИНАДИНОВСКИ
МИЛУТИН ГАРАШАНИН -
ПРОФЕСОР ШТО СЕ УШТЕ ЗБОРУВА
[623] [638]

Бобан ХУСЕНОВСКИ
In memoriam: проф. д-р Иван Микулчиќ
“ПРОФЕСОРОТ МИКУЛЧИЌ НА ПОРТАТА ОД БИЛАЗОРА
[639] [642]

Јовица ГРОЗДАНОВСКИ
ЗА ОНЕ КОЈИ ЌЕ ПОСЛЕ НАС НА СВЕТ ДОЛАЗИТИ.
Задужбине и задужбинари у фондовима Архива Србије. Том 1.
[643] [646]

Јовица ГРОЗДАНОВСКИ
Μαντούβαλος, Ίκαρος. Από το Μοναστήρι στην Πέστη.
Επιχείρηση και αστική ταυτότητα της οικογένειας Μάνου (τέλη 18^{ου} αιώνα – 19^{ος} αιώνας).
Αθήνα: Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών. Φιλοσοφική σχολή.
Βιβλιοθήκη Σοφίας Ν. Σαριπόλου, 2016 [2017].
[647] [650]

Јована САВЕВСКА
ON THE CROSS-PATH OF CULTURAL IDEAS:
Macedonia, the Balkans, Southeast Europe – heritage, management, resources,
Collection of Papers, Faculty of Philosophy Publisher
[651] [656]

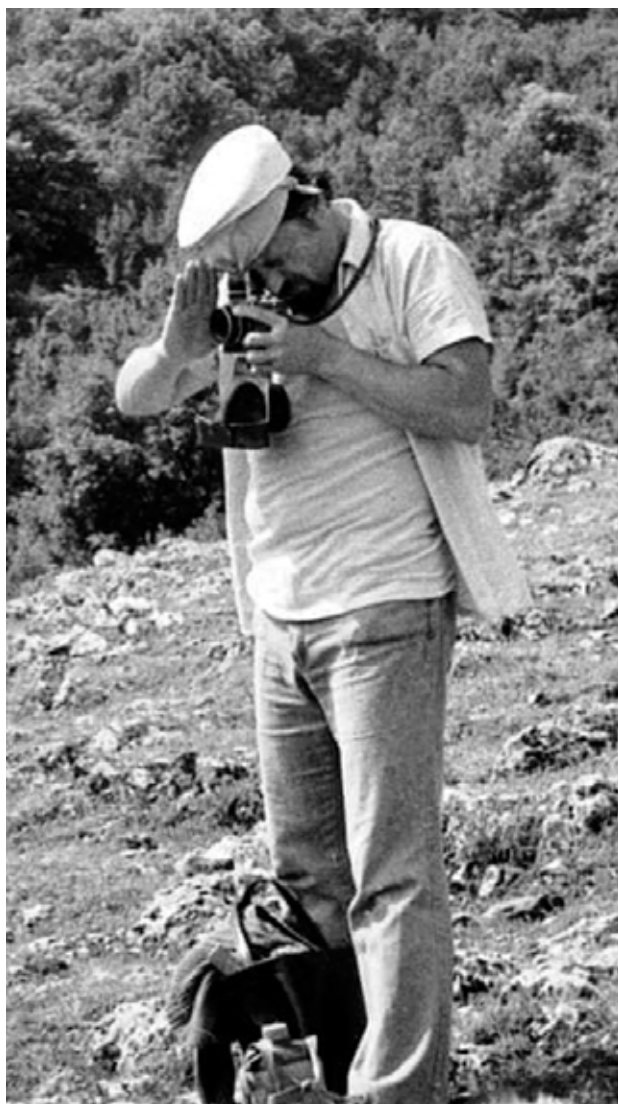
Александар ВАСИЛЕСКИ
Преглед на публикациите
МАКЕДОНСКИТЕ ЗОГРАФИ ОД КРАЈОТ НА XIX И ПОЧЕТОКОТ НА XX ВЕК :
АНДОНОВ, ЗОГРАФСКИ И ВАНЃЕЛОВИЌ
и
ФОТО АРХИВА НА АНТОНИЕ НИКОЛОВСКИ ЗА МАКЕДОНСКИТЕ ЗОГРАФИ ОД КРАЈОТ НА XIX И
ПОЧЕТОКОТ НА XX ВЕК (АНДОНОВ, ЗОГРАФСКИ И ВАНЃЕЛОВИЌ)
[657] [660]

Александар ВАСИЛЕСКИ
Приказ на монографијата
ЦРКВА СВЕТИ НИКОЛА, СЛЕПЧЕ, ДЕМИР ХИСАР ОД САШО ЦВЕТКОВСКИ
[661] [664]

Дарко НИКОЛОВСКИ
Приказ
Сашо ЦВЕТКОВСКИ, ЖИВОПИСОТ ОД XIX ВЕК ВО СТРУГА И СТРУШКО, Скопје 2020
[665] [668]

Дарко НИКОЛОВСКИ
Приказ
Сашо ЦВЕТКОВСКИ, ДИЧО ЗОГРАФ ЕРМИНИЈА (1844 г.)
(транскрипција, превод и коментари)
[669] [672]

<i>Екатерина НАМИЧЕВА, Петар НАМИЧЕВ</i> ТРАДИЦИОНАЛНАТА АРХИТЕКТУРА ВО ПРИЛЕПСКО ОД 19 ^{от} И ПОЧЕТОКОТ НА 20 ^{от} ВЕК [673]	<i>Ekaterina NAMICHEVA, Petar NAMICEV</i> THE TRADITIONAL ARCHITECTURE IN THE REGION OF PRILEP FROM THE 19 TH TO THE BEGINNING OF THE 20 TH CENTURY [700]
--	--

Овој број на списанието
PATRIMONIUM.MK

Во чест на
Иван МИКУЛЧИЌ
(1936 – 2020)

ЧОВЕК, ДОСТОЕН ЗА ПОЧИТ

Officium adulescentis est maiores natu vereri.
(Почитта кон старите е должност на младите.)

Во текот на долгогодишната научна и наставна дејност професорот Иван Микулчиќ безброј пати ја докажа својата љубов кон минатото, проткаено низ археолошките локалитети на просторот на Република Македонија. Не постои начин на кој би се изразила благодарноста и почитта кон него. Потребна е посебна способност за да може да се чита и цени неговото големо срце.

A MAN WORTHY OF RESPECT

Officiaux adolescents est maires nature verrerie
(The young have a duty to respect their elders.)

Through his long years of teaching and research, Professor Ivan Mikulčić has proven his dedication to uncovering the past hidden in the archaeological sites of Macedonia. As his colleague and former student, I can only express my immense gratitude and respect for his dedication and greatness of heart.

Ivan Mikulčić was born in the town of India in Vojvodina. As a young man he developed a deep interest in science and a selfless commitment to

Роден во Инѓија во пространата рамница на Војводина, испресечена со Дунав и Тиса и украсена со бојата на златното жито, Иван Микулчиќ секако имал поголеми желби од другите така што огромниот копнеж за нешто што е највозвишено и најдобро на овој свет, науката и работата со младите луѓе, го доведе во секогаш со сонце опсипаната Македонија, кадешто сонцето слабо грее и низ утринската магла. Неговиот живот покажува дека ако сакаш високо да се издигнеш, мора храбро да се фатиш за работа, да го забиеш копачот во коренот и да го откриеш она скриено минато во почвата. Без скапи вина, меки ќилими, закажани ручеци, патот го водеше по планините и полињата на Македонија, преку музеите во Штип, Битола и Скопје до врвната научна и образовна институција Универзитетот „Св.Кирил и Методиј“ каде што остана до своите пензионерски денови што за него не значеа одмор туку работа. Работа која што доведе до создавањето на бројните книги и текстови за античките и средновековните градови во Република Македонија и материјалните наоди во нив. Широк во своите интереси и енергичен, живеејќи го животот на народот околу него, пишувајќи ја историјата на македонската археологија, професорот Микулчиќ постојано имаше потреба која го тераше на најразлични дејности како што е изработката на мозаици, грижата за овошките и зеленчукот околу куќата во Волково, што веројатно некаде длабоко го потсетуваше на рамницата од детството во Војводина.

Првата моја средба со оваа грандиозна личност се врзува за мојот прв студентски ден на Филозофскиот факултет, кога професорот Микулчиќ, како тогашен раководител на ННСГ за историја на уметноста со археологија, го одржа воведниот говор при дочекот на новите студенти по историја на уметноста и археологија. Тишина, погледите беа вперени кон едноставниот но голем човек, професорот способен без прекин да го задржи вниманието на слушателите многу подолго и од два школски часа, духовит, доволно јасен и гласен за да го слушне и разбере секој. Тој го оддржа својот говор истакнувајќи ги своите принципи, по што следуваše силно ракоплескање. Имаше некаква неизлечива чар во неговата говорничка моќ. Беше вистинско чудо да го слушате како зборува. Гласот и ракоплескањето се слушаа најмоќно.

Низ своите предавања професор Микулчиќ го отсликуваше минатото во сегашноста. Како водата од изворот во напукнатата земја, неговите зборови се слеваа низ просторијата и низ душата на неговите студенти. Во воодушевувањето од археолошкото богатство на Македонија тој и денеска го наоѓа гласот што одекнува далеку. По природа прилично избувлив, неговата наглост се ма-

teaching. This commitment brought him to Macedonia, where he has shown a brave and unswerving devotion to discovering the past hidden beneath the soil. His road has led him through the fields and mountains of Macedonia to the museums of Štip, Bitola and Skopje, and finally to his scientific and educational work at the University of Ss. Cyril and Methodius where he worked until his official retirement. Since his retirement he has continued to carry out important scientific work, producing a multitude of books and articles on finds from the ancient and medieval towns of Macedonia. Kind-hearted and vivacious, Professor Mikulčić remains highly active, writing the history of Macedonian archaeology while sharing in the life of the people around him, making mosaics and tending to the garden and orchard of his house in Volkovo.

I first met Professor Mikulčić as a newly enrolled student at the Faculty of Philosophy in Skopje where, as Head of the Department of Art History and Archaeology, he delivered the welcoming speech to the new students. The students were silent, with all eyes on the modest but great man who spoke wittily and eloquently in a manner that could be understood by everyone. It was a true privilege to hear him speak.

Professor Mikulčić brought the past alive in his lectures and his love of Macedonia's archaeological heritage can still be heard in his voice today. Passionate by nature, his discretion and gentility would not allow his excitement to disturb his serenity for long and he never allowed himself to cross the bounds of reasonableness even in the most intense of disputes.

Mikulčić was again Head of the Department of Art History and Archaeology when I first became employed at the faculty. Through our daily cooperation I came to know another side of the rigorous professor. What soon became clear was his care for the institution in which he worked and for his colleagues and students, for whom he was always available. My initial respect grew into a profound reverence for his honesty and uprightness and utter dedication to his work.

This dedication and dynamic discipline enabled him to cultivate a love of science in others and to nurture the further development of archaeological discourse amongst generations of archaeologists and admirers of the cultural heritage of the Mediterranean area. Ivan Mikulčić truly deserves to be considered as one of the founders of the Macedonian archaeology.

His numerous landscape surveys, intensive excavations and research projects have resulted in discoveries that have enriched the Macedonian cultural heritage and have contributed to the presentation of Macedonian scientific achievements to the wider world. The fastest pace and the shortest

нифестираше секогаш кога ќе се возбудеше но и покрај тоа што во извесни моменти се случуваше да го изгуби духот на смиреност, претерувајќи во својата надворешна активност, татковската љубов и благоста ги ублажуваше направените грешки, а трезвениот човек во него при жестоките битки сепак не дозволуваше да ги помине границите на умереност.

Случајно мојот прв ден како вработена на Филозофскиот факултет се погоди повторно во период кога професорот Микулчиќ беше раководител на денешниот Институт за историја на уметноста и археологија. Тоа водеше кон секојдневната соработка со него и откривањето на оној лик зад сцената. На површината исплива неговата грижа за институцијата во којашто работеше, за луѓето коишто работеа во неа, за студентите на коишто им беше секојдневно достапен. Строгиот професор, навидум студен, одмерен, горд, сигурен во себе, професионален но со бурен темперамент се појави во светлината на едноставен човек, праведен со чесен однос, срдечен и пргав, верно приврзан кон работата што ја работи, човек што успева сеуште да ја развие љубовта на слушателите кон науката што претставуваше дел од неговиот живот. Првичното треперење од стравопочит, се претвори во вистинска почит со чувство на огромен респект кон него.

Како еден од основоположниците на археологијата во Република Македонија не беше тешко да се забележи во него грижата за културното минаото на овие простори. Неговата динамичност, неговата одлучност и строгост водеше кон напредок на научната мисла и кон оформување на бројни генерации студенти, од кои многумина израснаа во успешни археолози или барем вљубеници во археологијата и културното богатство на медитеранските простори. Не постојат зборови што би го истакнале неговиот допринос како научник и учител во установата во којашто помина најголемиот дел од својот живот. Неговите успеси се постојани такашто завидливите и победените можат да зборуваат понекогаш огорчено за нив. Неговите безбројни рекогносцирања, интензивните ископувања и истражувања низ Република Македонија резултираа со откритија коишто ја збогатија македонската културна ризница, презентирајќи го нашиот замок на науката низ европските простори и пошироко. Сето тоа не беше доволно да ги задоволи општите пламени желби. Тој ја чувствуваше општоста на тие задоволства и копнееше кон потемелни добра. Духовитоста на професорот Микулчиќ, неговиот ум и разговорливост го прославија во широките кругови. Во такви околности само по долги истражувања, голема истрајност и огромен интерес за науката

road brought him to the gates of the Archaeological Institute of the Bavarian Academy of Science in Berlin, where he accepted congratulations with great modesty. His wit and easy-going nature has made him a favourite in scientific circles. After extensive research, performed with great persistence and profound devotion to science, he has many stories to tell of the mysteries of archaeology.

The old ways are long gone, but the naturalness and animation of his conversations and expressions will not fade from memory. He remains a great man that still radiates energy. His wholesome appearance emanates the joy he feels when he is among contemporary students; students who know him only through his publications and the stories told by older colleagues who were fortunate enough to attend classes by Professor Mikulčić.

There are no words sufficient to express my respect and gratitude for this kind-hearted man who has paved the path for future archaeological research. Among all the intrigues of times past and brilliant persons that surround him, after all the tempests and disappointments, he still lives decently, keeps his head high and breaks bread with his friends. Time simply magnifies the glow of a great man's heart. One cannot be indifferent towards great persons: one can love or hate them, but either way one must admire them.

Dafina Gerasimovska

(English Translation by Jelena Jarič)

* Текстот „ЧОВЕК, ДОСТОЕН ЗА ПОЧИТ“ е објавен во 2012 година во *Folia Archaeologica Balkanica* vol. 2.

можеше да се дојде до приказните што ги навес-туваат тајните што ги открива археологијата. Така најбрзиот чекор и најкраткиот пат го доведоа до портата на Археолошкиот институт при Баварската академија на науките во Берлин, кога во 2003 година, стана нејзин дописен член, за потоа во еден момент да запре, да се смири малку и да продолжи како ништо да не се случило. Честитките ги примаше со огромна скромност што ги удвои изразите на почит.

Мноштвото ситни брчки, тенки како пајажина, само ја дополнуваа сликата за долгогодишната непрекината активност на полето на археолошката наука како надополнување на достоинственоста и импозантноста на оваа голема личност. Стариот начин на живеење измина и се смени, но природноста и леснотијата во разговорот со него, изразот на лицето не може да избледе при навраќањето во минатото. Тоа јасно говори дека тоа беше оној истиот некогашен голем човек, којшто испраќа енергија и лево и десно. Целата негова појава одаваше неизмерна радост кога ќе се најдеше помеѓу новите студенти што го познаваа само преку неговите напишани дела и приказните раскажувани од постарите нивни колеги што имале среќа да бидат студенти на професор Иван Микулчиќ.

Какви зборови можат да ги насликаат одушевеноста и благодарноста кон овој добродушен човек што го извади клучот и ги отвори вратите за археолошките истражувања во периодите што следуваат. Среди сите интриги во изминатото време и брилијантните личности што го опкружуваат, по сите бури и разочарувања, успеси и радости, успеваше пристојно да живее, да ја држи главата крената и да му понуди храна и пијалок на пријателот. Времето само како да го зголемуваше сјајот во срцето на големиот човек. Кон вистински големите луѓе не можете да останете рамнодушни, туку можете само да ги сакате или мразите но се едно и едните и другите сепак не можат, а да не им се восхитуваат.

Дафина Герасимовска

Библиографија на професор
Иван Микулчиќ
Bibliography of professor
Ivan Mikulčić

UDK: 016:902
902(01)
013 Микулчиќ, И.

1959

1. Извештај са ископавања халштатске некрополе код Старог Караормана, Зборник на Штипскиот музеј, I, Штип 1959, 97-103 (res.: Rapport sur les essais d'excavation de la necropole de Paioniens de village Karaorman).

1961

2. Каталог на наоди од Хераклеја - камена пластика, Хераклеја I Битола 1961, 43-64, Т. 13 (со П. Мачкиќ). (Catalogue des objets antiques d'Heraclee, plastique en pierre, 43-64, Pl. XIII-XL).
3. Могили од Орлова Чука кај Стар Караорман, Зборник на штипскиот музеј, бр. II, Штип 1961, 47-64, Т. 6. (res.: Die Hugelgraber von Orlova Cuka bei Karaorman).

1962

4. Некои археолошки потврди за I готско пустошење во Пелагонија, Стремеж 8 бр. 4, Прилеп 1962, 37-41.

1963

5. Кисела вода, Липково, Куманово, преисториска некропола, Археолошки преглед 5, Београд 1963, 54-55.
6. Натсело, Беранци, Битола, раноантичка некропола, Археолошки Преглед 5, Београд 1963, 62-63.
7. Рупа, Мојно, Битола, античка архитектура, Археолошки Преглед 5, Београд 1963, 120-121.
8. Црквиште, Беранци, Битола, хеленистичка некропола, Археолошки

Преглед 5, Београд 1963, 61-62.

1965

9. Илирско-архајски гробови из околине Штипа, Старинар 13-14, Београд 1965, 197-210. (res.: Les tombes illyrienne archaique du environ de Štip).
10. Црквиште, Беранци, античка некропола, Археолошки Преглед 6, Београд 1965, 99-101.

1966

11. Архајске некрополе јужне Пелагоније, Старинар 15-16, Београд 1966, 209-226. (res.: Les necropolis archaiques de Pelagonie du sud).
12. Једна хеленистичка некропола из околине Битоља, Старинар 15-16, 1966, 227-244. (res.: Une necropole hellenistique en environ de Bitolj).
13. Pelagonija u svetlosti arheoloških nalaza, od Egejske seobe do vremena Avgusta, Dissertationes Arheološko društvo Jugoslavije, Arheološki muzej - Skopje, Tome III, Београд 1966, 1-96, Т. 1-29. (res.: Die Geschichte Pelagoniens im Lichte der Bodenfunde / Monographie).
14. Стоби, античка некропола, Археолошки Преглед 7, Београд 1966, 126-128, Т. 14, 19.

1967

15. Стоби, Перистерија, каснохеленистички гробови, Археолошки Преглед 9, Београд 1967, 113-114.
16. Старо рударство кај Витолиште, Стремеж год. 13, бр. 7, Прилеп 1967, 46-53.
17. Trebenište, Enciklopedija likovnih umjetnosti knj. 4, Zagreb 1967, 448.
18. Антички град Стибера кај Чепигово, Народен глас г. 6, Прилеп 1967, 5.

1968

19. Скопско Кале, Скопје, праисториско насеље и средњевековна тврдина, Археолошки Преглед 9, Београд 1968, 48-50, Т. 19 (со Б. Бабиќ).
20. Тиквеш, Кавадарци, споменички комплекс, Археолошки Преглед 9, Београд 1968, 185-186 (со А. Керамитчиев).

1969

21. Црквиште, Илиово, средњевековна црква и некропола. -Калата, Дулица- античко насеље. -Бегов Даб, Дулица -рановизантиска базилика

и словенска некропола. -Колонија, Калиманци -халштатски тумул; Археолошки Преглед 10, Београд 1969, 224-228 (коавтор А. Керамитчиев).
22. Хеленистички опидум из Кршевице код Врања, Врањски гласник књ. 4, Врање 1969, 355-375, Т. 20 (коавтор М. Јовановић). (res.: Oppidum hellenistique de Krševica pres de Vranje).

1970

23. Непознат антички град кај Мојно, Годишен зборник на Филозофскиот факултет во Скопје, кн. 22, Скопје 1970, 325-347, Т. 5. (res.: Eine unbekannte antike Stadt bei Mojno).

1971

24. Една вила рустика во Тиквеш, Годишен зборник на Филозофскиот факултет во Скопје, кн. 22, Скопје 1971, 269-284, Т. 5. (res.: Eine antike villa rustica in Tikveš).

25. Минатото на Гостиварскиот крај преку археолошки наоди, споменица Гостиварскиот крај, природно-географски одлики и општествено-економски карактеристики, кн. I, Гостивар, 1971, 73-89.

26. Јужна Пелагонија во архајскиот период, истражувања, 8. Конгрес УИСПП, Београд 1971, 141-151. (res.: Pelagone du sud de la époque archaïque, recherches).

27. Połnocna Macedonia w epochi antycznej, Z otchłani wieków, br. 3, 1971, Warszawa 1971/2, 186-189.

1972

28. Скупи, Источна некропола и ј/и сектор градског бедема, Археолошки Преглед 12, Београд 1970 (1972), 134-141, Т. 39.

29. Античко стакло из Скупа И остали македонски налази, Археолошки вестник САЗУ, кн. 25, Љубљана 1971 (1976), 191-210. (res.: Ancient glas from Scupi, East Necropolis).

30. Праисториски стратум на Кале, Скопје, Акти 8. Конгреса УИСПП, Том 2, Београд 1971, 175-179. Das prahist. Stratum auf der mittelalterlichen Burg Kale in Skopje, Actes du 8.° Congress UISPP, Tome 2, Belgrade 1971, 175-179.

31. Једна античка некропола из околине Битоља II, Старинар кн. 22, Београд 1971 (1972), 139-145, Т. 4. (res.: Une necropole antique de environ de Bitola II).

32. Кон проблемот на предримското население во Скопската котлина, Историја, год. 7, кн. 2, Скопје 1971 (1972), 166-173.

33. Накит класичног доба из Демир Капије, Старинар бр. 22, 1970, Београд

1972, 135-138, Т. 2. (res.: La parure de l'ère classique de Demir Kapija).

34. Неки нови облици раног словенског накита у Македонији, Симпозиум Прилеп 1970, Материјали АДЈ 9, Београд 1972, 161-171, Т. 4 (коавтор А. Керамитчиев). (res.: Einige neue Formen des frühslawischen Schmucks in Macedonien).

35. Накит класичног доба из Демир Капије, Старинар 22, Београд 1970(1972), 135-138, Т. 2.

36. Споменик на еден praefectus castrorum од Скупи, Жива антика кн. 21, Скопје 1971(1972), 663-667. (res.: Grabinschrift eines Praefectus castrorum von Scupi).

37. Територија Скупа, Жива Антика 21, 1971, 463-484. Т. 5. (res.: Das Territorium von Scupi).

1973

38. Антика на почвата на СР Македонија, Материјали од 5. семинар за македонски јазик и култура, Охрид 1973, 180-188.

39. Један префект кастра родом из Фланоне, Материјали АДХ, 9. конгрес АДЈ, Задар 1973, 157-173, Т. 2. (res.: Ein Praefectus castrorum aus Flanona in Scupi).

40. Една остава на тетрадрахми и преглед на монетните наоди од 5. до 2. век ст.е. во Македонија, Годишен зборник на Филозофскиот факултет во Скопје, кн. 24-25, 1973, 157-173, Т. 3. (res.: Ein neuer Hortfund von Tetradrachmen und Übersicht der Münzfunden vom 5. Bis 2. Jh. Vor Chr. In Mazedonien).

41. Стоби, западна некропола, Студии по старините во Стоби кн. 1, Београд 1973, 61-95. (res.: Stobi, The West Cemetery, Excavations in 1965, Studies in the Antiquities of Stobi, Vol. I, Beograd 1973, 61-95).

42. Археолошки раскопки во Македонија, Туристички водич низ Македонија, Скопје-Београд 1973, 28-37.

43. Антички култури на тлото на Македонија, Стремеж год. 17, бр. 13, Прилеп 1973, 968-975.

44. Раноримски скелетни гробови од Скупи, Старинар 24-25, Београд 1973-74, 89-109, Т. 12. (res.: Les tombes haut romains avec inhumation de Scupi).

45. За местоположбата на античкото Скопје, Историја год. 9/2, Скопје 1973, 262-272.

46. From the Topographie of Scupi, Arheologija Jugoslavica, Tome 14, Beograd 1975, 28-35 (na angliski).

1974

47. Доцноримски гробови од Скупи, Годишен зборник на Филозофскиот факултет во Скопје, кн. 26, Скопје 1974, 109-143, Т. 14. (res.: Spätromische Gräber von Scupi).

48. Antički gradovi kod Drenova i Konjuha, topografsko snimanje, Arheološki Pregled

- br. 15, Beograd 1973 (1974), 177-182, T. 2.
49. Über die Grosse der spätantiken Stadte in Mazedonien, *Antiquite vivante*, an. 24, Skopje 1974, 191-212, Pl. 1-5.
50. Neue Daten über die spätantiken Stadte in Nordmakedonien, 13. Internat. Congress Eirene, Dubrovnik 1974, 83-87.
51. За големината на доцноантичките градови во Македонија, *Историја* кн. 10, 2, Скопје 1974, 347-368.

1975

52. Римски луцерни од Скупи, Годишен зборник на Филозофски факултет, кн. 27, Скопје 1975 (1976), 127-151. (res.: Romische Lampen aus Scupi).
53. Топографија на Еу(да)рист, *Macedoniae acta archaeologica* (натаму: МАА) кн. 1, Прилеп 1975, 173-197. (res.: Die Topographie von Eudaristus).
54. Два безимени доцноантички града во Источна Македонија, Зборник на Археолошкиот музеј, кн. 6-7, Скопје 1975, 115-131. (res.: Zwei unbekannte spätantike Stadte in Ostmakedonien).

1976

55. *Tabula imperii Romani, Sectio K-34 (Naissus-Scupi-Thessalonike)*, Ljubljana 1976, 850 shedorum (na francuski).
56. Antičko staklo iz Skupa i ostali makedonski nalazi, *Acta archaeologica SAZU* T. 25, Ljubljana 1976, 191-220, T. 8. (res.: Ancient Glass from the East Necropolis of Scupi).
57. Скопје низ 5.000 години, 30 години слободно Скопје, Скопје 1976, 23-33.
58. Две ранохришћанске цркве код Македонске Каменице, *Старинар* бр. 27, Београд 1976, 181-191, T. 6. (res.: Deux eglises paleochretiennes de Mac. Kamenica).
59. Приказ на книгата на М. Паровиќ, *Некрополи Олвии еллинистического времени*, Киев 1974, во: *Старинар* 27, 1976, 207-208.
60. Убикација на Билазора, Годишен зборник на Филозофски факултет, кн. 28, Скопје 1976, 149-167, T. 9. (res.: Die Lage von Bylazora).

1977

61. Уште еднаш за Таурисиони Бедериана, Годишен зборник на Филозофски факултет, кн. 29, Скопје 1977, 93-106, T. 5. (res.: Noch einmal über Taurisium und Bederiana).
62. Маркови кули, Водно, Скопје, рановизантиски град, Археолошки преглед бр. 18, САДЈ, Београд 1977, 92-94 (коавтор Н. Никуљска).
63. Етапе градског живота током антике у Македонији, *Античко наслеђе код нас*, (резиме), Скопје 1977.
64. Единици: Алкоменае, Амзабегово, Антигонае и Требениште во:

Енциклопедија Југославије, I, Београд 1977.

1978

65. Из историје античког Скопља, Велика археолошка налазишта у Македонији, ед. Коларчев универзитет, Београд 1978.
66. Требениште и македонско-илирска култура; - Пеонија, првата државна формација на нашата почва; - Стоби: градски живот во античка Македонија: -Доцната антика во Македонија: тврдини и цркви. -Емисији на Радио-Скопје, мај-јуни 1978 (III програма, 40 страници).
67. Рановизантиски кастел Маркови Кули на Водно - нови ископувања, МАА кн. 4, Прилеп 1977 (1978), 137-150 (коавтор Н. Никуљска). (res.: Die frühbyzantinische Burg M. Kuli am Vodno bei Skopje).
68. Објектот Домус фулоника во Стоби, историјат, елаборат за конзервација, Титов Велес 1978, 96 стр и 12 Т.
69. La naissance de l'antiquite en Macédoine; - La haute antiquite; - L'urbanization romain; - La bas antiquite en Macedoine. Radio Paris, Euro – Unie, juliete – septembre 1978 (28 p.).

1979

70. Неилирски елементи меѓу скупским налазима на прелазу из предримског у римско доба, Златибор 1976, Београд Сану 1979, 245-258, Т. 5. (res.: Elements non-illyriens de Scupi a la transition de la periode pre-romaine a la periode romaine).
71. Град Чрнче, Скопје, византиски дворец, Археолошки преглед САДЈ бр. 20, 1978, Београд 1979, 101-105, Т. 2 (коавтор Н. Никуљска).
72. Единица: Демир Капија, Енциклопедија Југославије, Београд 1979.
73. Единица: Хераклеја Линкестис, во иста енциклопедија, 1979.
74. Идоменае, во иста енциклопедија, 1979.

1980

75. единица: Makedonija (arheologija) vo: Enciklopedija likovnih umjetnosti, Zagreb 1980.
76. единици: Antika u Makedoniji, и Grad u Makedoniji, во иста енциклопедија, Загреб 1980.
77. единица: Ivan Mikulčić, bibliografija, во Enciklopedija likovnih umjetnosti, Zagreb 1980.

1981

78. Траги од ранохристијански базилики околу Скопје, Годишен зборник

на Филозофскиот факултет во Скопје, кн. 33, Скопје 1981, 97-124. (res.: Reste von frühbyzantinischen Kirchen in der Umgebung von Skopje).

79. Рановизантискиот кастел Маркови кули на Водно кај Скопје, истражувања во 1977 година, МАА кн. 5, Прилеп 1979 (1981), 65-74, Т. 3 (коавтор Н. Никуљска). (res.: Frühbyzantinisches Kastell M. Kuli am Vodno bei Skopje).

80. Нови сознанија за историјата на Стоби, Студии по старините во Стоби кн. 3, Титов Велес 1981, 205-228. (res.: New Dates from the History of Stobi, Studies in the Antiquities of Stobi, Vol. 3, Veles 1981, 205-228).

81. Маркови Кули, Водно, Скопје, Археолошки преглед САДЈ бр. 22, 1980, Београд 1981, 117-119, Т. 2 (коавтор М. Билбија).

1982

82. Der Untergang der Palaste in Stobi, Nordmakedonien, Symposium Palaste und Hutten, Berlin 1979, Mainz 1982, 535-554.

83. Тетовскиот крај од предисторијата до Средниот век, споменица Тетово и Тетовско низ историјата, Тетово 1981 (1982), 35-81.

84. Хеленистички тврдини во Демир Капија и Бабуна, Годишен зборник на Филозофскиот факултет во Скопје, кн. 34, Скопје 1982, 127-143. (res.: Hellenistische Festungen bei Demir Kapija und Babuna).

85. Единица Даматион во: Енциклопедија Југославије, Београд 1982.

1983

86. Старо Скопје со околните тврдини, Скопје 1982 (1983) 320 стр. и 184 карти, планови. Alt Skopje mit umliegenden Festungen (Monographie).

87. Античко светилиште и тврдини на Клепа, Годишен зборник на Филозофскиот факултет во Скопје, кн. 36, Скопје 1983, 193-210, Т. 5. (res.: Antikes Heiligtum und Kastelle auf Klepa).

88. Девол-град во Раец, Годишен зборник на Филозофскиот факултет во Скопје, 211-218, Т. 5. (res.: Die mittelalterliche Burg Devol in Raec).

89. Антички спортски стригили (стругалки) во Македонија, Прилози за историјата на физичката култура во Македонија, кн. 5, 1, Скопје 1983, 91-96.

1984

90. Скупи -30 години заштита, Културно наследство, кн. 18, Скопје 1983 (1984), 45-54. (res.: Scupi – 30 Jahre Denkmalschutz).

91. Скопско Кале, Културно наследство, кн. 18, 1983 (1984), 55-63 (коавтор Б. Бабиќ). (res.: Mittelalterliche Burg Kale in Skopje).

92-95. Уметноста во каменото време; - Уметноста во времето на металот; - Раната антика во Македонија: Пајонија; - Од Скупи до Скопје, во едицијата: Уметничко богатство на Македонија, Скопје 1984, 13-22, 23-32, 33-43, 61-71 и вкупно 122 илустрации.

96. Проблемот на Антигонеја, Годишен зборник на Филозофскиот факултет во Скопје, кн. 38, Скопје 1984, 111-136. (res.: Antigonea am Axios).

97. Kasnoantička utvrđenja u SR Makedoniji - pokušaj klasifikacije, Materijali 22 (12. kongres SADJ), Novi Sad 1984 (1986, 101-123). (res.: Spätantike Festungen in der S.R. Makedonien – eine mögliche Klassifizierung).

1985

98. Средновековниот град Велес, Годишен зборник на Филозофскиот факултет во Скопје, кн. 39, Скопје 1985, 85-100. (res.: Die mittelalterliche Burg Veles).

99. Стоби во предримско време - топографски осврт, Годишен зборник на Филозофскиот факултет во Скопје, кн. 39, Скопје 1985, 101-117. (res.: Stobi in vorromischer Zeit – topographischer Überblick).

1986

100. Früchristlicher kirchenbau in der S. R. Makedonien, XXXIII. Corso di cultura sull'arte ravennate e bizantina, Ravenna 1986, 223-251.

101. Spätantike Fortifikationen in der S. R. Makedonien, XXXIII. Corso di cultura sull'arte ravennate e bizantina, Ravenna 1986, 223, 253-277.

102-103. Grki v Makedoniji: kneževski grobovi v Trebeništu: - Atinjani v Demir Kapiji; -Pajonija;- Makedonija v Rimskoj dobi;- Orientalci v Scupi;- Stobi;-Heraclea Lyncestis;- Styberra; во: Arheološka dediščina Jugoslavije, Mladinska knjiga, Ljubljana 1986.

104. Маркови кули, Водно, Скопје, 1979 и 1980, МАА бр. 7-8, 1981-82, Скопје 1986, 205-220 (коавтор М. Билбија).

1987

105. Градот Чрешче, Годишен зборник на Филозофскиот факултет во Скопје, кн. 40, Скопје 1987, 149-158. (res.: Das spätantike oppidum und mittelalterliche Burg Creška).

1988

106. J. Werner, Der Schatzfund von Vrap in Albanien, OAW Viena 1986 compte: Germanija Bd. 66, Frankfurt 1988, 269-272.

107. Топографија на Стенае-Просек-Демир Капија, Годишен зборник на

Филозофскиот факултет во Скопје, кн. 42, Скопје 1988-89, 65-87. (res.: Topographie von Stenae – Prosek – Demir Karija).

1989

108. Бразда, Скопје, раноантичка гробница, *Arheološki pregled*, кн. 28, Ljubljana 1988 / 1989, 73-74 (со Г. Микулчиќ).

1990

109. Рановизантиске фортификације у јужној Дарданији, Симпозиум Царичин град - 80 година истраживања, Београд 1990, 231-244.

110. *Compte rendu: Ivo Lukanc, Diocletianus, der römische Kaiser aus Dalmatien*, Wetteren 1991, 1-343, во: *Antiquite vivante*, an. 44, 181-183.

111. Раноантичка владетелска гробница во Бразда кај Скопје, МАА, кн. 12, Скопје 1990, 79-92 (коавтор В. Соколовска). (res.: *Eine Herrschersgruft in Brasda bei Skopje*).

112. Икона на кралот Дропион, МАА кн. 12, Скопје 1990, 103-110 (со В. Соколовска). (res.: *The icon of King Dropion*).

113. Домус фулоника во Стоби, елаборат за конзервација на градбата, Стоби 1990 (190 страни текст и 150 илустрации - планови, технички цртежи).

1994

114. Доцноантички фортификации во Македонија, Археолошка карта на Македонија, МАНУ, Скопје 1994, 139-149, и низа сходи во Том II. (res.: *Late classical Fortifications in R. Macedonia*).

1995

115. Варвари во Македонија во доцната антика - пишани и археолошки потврди, Годишен зборник на Филозофскиот факултет во Скопје, кн. 48, Скопје 1995, 239-254. (res.: *Die Barbaren in Makedonien während der Spätantike*).

116. Фибули и појасни украси од 6. и 7. век во Македонија, Годишен зборник на Филозофскиот факултет во Скопје, кн. 48, 1995. 255-275 (коавтор В. Лилчиќ). (res.: *Fibeln und Gurtelbeschlage des 6. Und 7. Jhs. Aus Makedonien*).

117. Археолошката карта на Р. Македонија, Скопје 1996, Том II: 40 сходи низ целиот каталог и повеќе планови.

1996

118. Средновековни градови и тврдини во Македонија, МАНУ, Скопје 1996, 1-390 (монографија).
119. Стибера-топографија, историјат, градби, Македонско наследство, бр. 1, Скопје 1996, 15-35.
120. Styberra, topography, historical approach, buildings, Macedonian Heritage, no. 1, Skopje 1996, 15-36.
121. Compte rendu: Ivo Lukanc, Les Imitations des monnaies d'Alexandre le Grand et de Thassos, Wetteren 1996, 1-128, во: Antiquite vivante, an. 46, Skopje 1996, 131-133.

1998

122. Средновековни градови Просек, Тиквеш, Велес, Кожле, Прилеп и Охрид документарна серија на ТВ Телма, Скопје 1998 (94 стр. текст).

1999

123. Антички градови во Македонија, МАНУ, Скопје 1999, 1-455 (монографија). (res.: Antike Stadte in Makedonien). (Monographie).

2002

124. Spätantike und frühbyzantinische Befestigungen in Nordmakedonien (Stadte, vici, Refugien und Kastelle), Münchener Beiträge zur vor- und frühgeschichte, Bd. 54, Bayerische Akademie der Vissenschaften, Munchen 2002, 1-511 und 7 Beil. (монографија).

2003

125. Стоби, антички град / Stobi, an ancient city, изд. Магор, Скопје 2003 (на македонски и англиски, монографија).

2005

126. Gradište, Neresi, Skopje, Makedonien, Keltische Niederlassung, Lexikon zur Keltischen Archaeologie T. III, O.A.V. Vien 2005, 856-858.

2007

127. Јустиниана I и Скопје, Православен пат год. 5, 16-17, МПЦ, Скопје 2007, 34-39.

128. Хераклеја Линкестис, антички град во Македонија / Heraclea Lyncestis, Ancient City in Macedonia, Скопје 2007, 1-159 (монографија на македонски и англиски јазик).

2008

129. Јустиниана Прима - нови археолошки потврди, Симпозиум за Јустинијан I, ИНИ Скопје 2008, 45-54.

2009

130. Антички градови на Брегалница / Ancient towns on Bregalnica, изд. Магор, Скопје 2009, 1-120 (монографија на македонски и на англиски јазик).

131. Закопани драгоцености на крајот од Средниот век, Македонско наследство бр. 34-35, Homage to Blaga Aleksova, Скопје 2009, 43-49.

132. Buried Treasures from the late Middle Ages, Macedonian Heritage, no. 34-35, Homage to Blaga Aleksova, Skopje 2009, 43-49.

2011

133. Големи археолошки откритија, изд. Данте, Охрид 2011, 1-220.

Томислав Микулчиќ

